

Position paper

**Rondetafelgesprek over dubbele geslachtsnamen en de
neveneffecten voor vrouwen**

8 april 2026

Inleiding

Het College voor de Rechten van de Mens (het College) bedankt u voor de uitnodiging deel te nemen aan deze rondetafelbijeenkomst over dubbele geslachtsnamen. Het College is het nationale mensenrechteninstituut van Nederland. Een van de wettelijke taken van het College is het bevorderen van de naleving van internationale aanbevelingen (artikel 3, onder i, Wet op het College voor de Rechten van de Mens). In dit paper stelt het College de aanbevelingen die CEDAW aan Nederland heeft gedaan over geslachtsnamen centraal. Het adviseert de Kamer de noodzakelijke stappen te zetten om het Burgerlijk Wetboek zo snel mogelijk aan te passen om de discriminerende vangnetbepaling te vervangen door een seksneutrale bepaling.

Aanbevelingen CEDAW: haal discriminerende bepaling uit de wet

Bijna 25 jaar geleden, op 6 juli 2001, formuleerde het Comité inzake de uitbanning van discriminatie van vrouwen (CEDAW) als aanbeveling dat Nederland de toen geldende vangnetbepaling in het naamrecht zou moeten aanpassen. Dat ging over de toen recent ingevoerde mogelijkheid voor ouders de naam van de moeder te kiezen als geslachtsnaam voor hun kinderen. Als vangnetbepaling was opgenomen dat als ouders geen keuze maken, of geen overeenstemming konden bereiken, het kind de naam van de vader krijgt. Volgens het CEDAW was die bepaling in strijd met het fundamentele beginsel van gelijkheid van het Vrouwenverdrag, in het bijzonder artikel 16, onder (g).¹ In 2007 herhaalde het CEDAW deze aanbeveling aan Nederland.²

In twee algemene aanbevelingen over artikel 16, dat gaat over gelijke rechten bij het aangaan van het huwelijk, tijdens het huwelijk en bij echtscheiding, lichtte het CEDAW het fundamentele belang van deze bepaling nader toe. Het recht van partners hun naam te kiezen beschermt hun individualiteit en identiteit in de samenleving.³ Ongelijkheid in het gezin ligt ten grondslag aan andere vormen van discriminatie van vrouwen en wordt vaak gerechtvaardigd met een beroep op traditie en cultuur.⁴ CEDAW beschouwt artikel 16 dan ook als een kernbepaling van het verdrag en onderstreept in dit verband dat 'Neither traditional, religious or cultural practice nor incompatible domestic laws and policies can justify violations of the Convention.'⁵

Geen opvolging van de aanbevelingen CEDAW

Nederland heeft de aanbevelingen van het CEDAW niet opgevolgd. De Wet Invoering gecombineerde achternaam was daartoe bij uitstek de gelegenheid.⁶ Een van de redenen om het

¹ CEDAW, 6 juli 2001, VN Doc. A/56/38, Part Two, par. 223-224.

² CEDAW/C/NLD/CO/4, Concluding comments of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women, par. 33-34.

³ CEDAW, *General recommendation No. 21: Equality in marriage and family relations*, in: A/49/38, Chapter I.A., par. 24.

⁴ CEDAW, 30 oktober 2013, *General recommendation on article 16 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (Economic consequences of marriage, family relations and their dissolution)*, CEDAW/C/GC/29, par. 2.

⁵ *Idem*, par. 54.

⁶ Zie College voor de Rechten van de Mens, *Inbreng t.b.v. Wetsvoorstel 35990 inzake de wijziging van enige bepalingen in Boek 1 en Boek 10 van het Burgerlijk Wetboek en van Boek 1 van het Burgerlijk*

wetsvoorstel Invoering gecombineerde geslachtsnaam in te dienen was ‘gelijke behandeling van man en vrouw’. De Memorie van Toelichting noemde dat zelfs een van de leidende uitgangspunten.⁷ Toch is de discriminerende vangnetbepaling gebleven. Het gevolg is dat als ouders niet expliciet een keuze maken, uiterlijk bij de aangifte van de geboorte, het kind de naam van de vader krijgt. Wat deze vangnetbepaling echter doet, is het wettelijk vastleggen van de traditionele norm dat een kind de naam van de vader krijgt. Wie dat anders wil, moet daar moeite voor doen. Als binnen een relatie geen gelijkheid is, kan geen sprake zijn van een vrije keuze. En helaas is het nog steeds zo dat – ook in Nederland – veel vrouwen niet in de positie zijn hun wens gehonoreerd te krijgen. De vangnetbepaling bevestigt de traditie en daarmee de dominante patriarchale norm. Dát er een vangnetbepaling is, is verdedigbaar. Dat deze discriminatie van vrouwen in stand houdt, is dat niet. Zoals het paper van de Vereniging Vrouw en Recht uiteenzet,⁸ zijn er verschillende oplossingen denkbaar voor een seksneutrale vangnetbepaling.

Ook EVRM verzet zich tegen discriminerende vangnetbepaling

Het is in dit verband ook van belang dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zijn positie ten aanzien van vangnetbepalingen in de loop van de tijd heeft aangepast. Rond de eeuwwisseling liet dit Hof nog een ruime *margin of appreciation* aan de nationale wetgever als het ging om de inrichting van het naamrecht. Het Hof concludeerde dat de Nederlandse vangnetbepaling die toen gold, niet in strijd met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) was.⁹ Maar geleidelijk kende het Hof een groter gewicht toe aan de noodzaak om mannen en vrouwen gelijk te behandelen. In 2021 oordeelde het Hof dat het Spaanse naamrecht in strijd kwam met het discriminatieverbod van artikel 14 EVRM, in samenhang met het recht op respect voor privé- en gezinsleven (artikel 8 EVRM), doordat de aldaar gehanteerde vangnetbepaling niet voorzag in de mogelijkheid om af te wijken ten gunste van de naam van de vrouw.¹⁰

Pas de discriminerende vangnetbepaling aan

Het College concludeert dat het noodzakelijk is om de vangnetbepaling zo snel mogelijk aan te passen door deze te vervangen door een seksneutrale bepaling. Het gehele Burgerlijk Wetboek moet immers vrij zijn van discriminerende bepalingen.

Wetboek van Bonaire, Sint Eustatius en Saba met betrekking tot de keuze van de geslachtsnaam (introdunctie gecombineerde geslachtsnaam), brief van 25 oktober 2022.

⁷ *Kamerstukken II*, 2021–2022, 35 990, nr. 3, Memorie van Toelichting, p. 4.

⁸ Vereniging voor Vrouw en Recht, *Handhaving van seksdiscriminerende vangnetbepaling in wetsvoorstel 35990*, brief 8 oktober 2022.

⁹ EHRM, 27 april 2000 (ontvankelijkheidsbeslissing), *Bijleveld/Nederland*, Appl. nr. 42973/98, p. 7.

¹⁰ EHRM, 26 oktober 2021, *León Madrid/Spanje*, Appl. nr. 0306/13, r.o. 68: “...Si la règle voulant que le nom du père soit attribué en premier en cas de désaccord des parents peut se révéler nécessaire en pratique et n’est pas forcément en contradiction avec la Convention (...), l’impossibilité d’y déroger est excessivement rigide et discriminatoire envers les femmes” (van het arrest is alleen een Franse versie beschikbaar).